

CARL DE KEYZER

In de Verenigde Staten hengelen omtrent 3.500 officiële godsdiensten naar het geloof van de burger. Een mens zou van minder z'n geloof verliezen. Niet echter Carl De Keyzer. Hij schreef vijfhonderd kerken aan, kreeg antwoord van bijna vierhonderd pausjes en predikanten, installeerde zich met vrouw en peuter in een Cadillac-annexomotorhome, reisde een jaar lang door 35 Amerikaanse Staten en schoot ruim tienduizend foto's — van een vrolijke katholieke communie, over prettig gestoorde Nieuwe Heidenen die naakt in de modder de religie herontdekken, tot een spookachtige gruwelpreek in een kerk van neo-nazi's, omsingeld door wachttorens, hakenkruisen en skinheads.

Op 8 februari opent in Gent en Amsterdam de fototentoonstelling God Inc., wat staat voor God Incorporated, de naamloze vennootschap God. Tegelijk komt het Amerikaans avontuur van Carl De Keyzer in woord en beeld in de boekhandel.

10.000 foto's bij de naamloze vennootschap God

„Het is een hallucinant verhaal”, zegt hij. „Ik kom er als getuige niet alleen wat verdwaasd uit, maar ook bedroefd. Klinkt misschien een beetje patetisch, maar ik heb er geen beter woord voor.”

„Bedroefd, omdat ik nu wel zeker weet dat het allemaal kan. Dat mensen slachtoffers worden van een gigantische geldmachine rond leugens, oplichting, valse hoop, show, ik heb daar een jaar als halve Amerikaan geleefd en ik vat nog altijd niet hoe mensen zo onvoorstelbaar naïef kunnen zijn.”

„Het verhaal valt moeilijk te projecteren in onze Europese maatschappij, maar ik vermoed dat het op sommige niveaus vergelijkbaar is met wat zich bij ons in de middeleeuwen heeft afgespeeld. Misschien komt het hier ooit nog terug, je mag er niet aan denken.”

Met zijn Amerikaans werkstuk is Carl De Keyzer niet aan z'n proefstuk toe.

Eerder al leverde hij magnifieke reportages af over India en Rusland — en precies die twee boeken wekten de aandacht van 's werelds hoogst gekwalificeerde foto-agentschap, dat onder de even mytische als dure naam Magnum vanuit Parijs, London, Tokio en New York met een handjevol topfotografen het reilen en zeilen van deze aardbol bestrijkt.

Rolling Stone

Magnum werd in 1947 als onafhankelijk persagentschap opgericht door de fotoreporters Cartier-Bresson, Capa en Seymour.

De selectieprocedure is er sindsdien niet op verslapt. Eerst wordt een uitverkorene op basis van kwaliteit door een Magnum-peter geïntroduceerd. In die tweejarige periode moet de fotograaf z'n hele archief afstaan en ontvangt hij bij publicatie 40 procent van het honorarium. Da's de nominatieperiode, die loopt nu voor Carl De Keyzer bijna af.

Daarna kan hij op basis van resultaten tot associé verkozen worden. Vier à vijf jaar later volgt een pijnlijk strenge evaluatie, waarna de associé in 't beste geval tot lid gepromoveerd wordt. Waardoor hij meteen ook mede-eigenaar van het agentschap wordt.

Mijn oprechte gelukwensen.

„Bedankt. Maar je moet niet te hard van stapel lopen. Momenteel telt Magnum over de hele wereld exact vijftig leden, drie genomineerden en geen enkele associé. Die selectie is zo ontzettend streng dat het voorbarig zou zijn om me nu al in hun stal thuis te voelen.”

„In de nominatiefase laten ze je gewoon aan je werk en slechts af en toe komt er een telefoontje met een opdracht. Maar die kunnen dan ook tellen.”

„Voor National Geographic een reportage over baptisten, volgend week eind voor Rolling Stone over een stadje in Virginia waar de enige fabriek alle achttienduizend werknemers ontslagen heeft en vervangen door niet-vaakbondsleden, ...”

Pardon?

„Jazeker, in Amerika kan alles — en straks maak ik ook een reportage

New Orleans: een processie van protest tegen de achtergrond van een luxe-bordeel.

(Foto's Carl De Keyzer)

voor de Europese Gemeenschap, kortom, boeiende en drukke tijden.”

Nadat hij even gegrastuind had in boedisme tot voodoo, beperkte Carl De Keyzer zijn Amerikaanse toernee ten slotte goeddeels tot het kristendom. Van rooms-katolieken tot hoogst bizarre sekten, allemaal — inkluis de Ku Klux Klan — „in the Holy Name of Jesus Christ”.

„Let op, dat zijn geen sekten in de betekenis die wij eraan geven. Er zijn in Amerika een paar honderd sekten, maar illegaal. De 3.500 geregistreerde godsdiensten worden allemaal tot de legale kerken gerekend en elke maand vindt er wel iemand een andere uit.”

Hij luisterde naar religieuze zenders, las het parochiale nieuws in de lokale kranten, telefoneerde zich 250.000 frank armer en een schitterende reportage rijker.

„Onmogelijk om te vertellen wat ik allemaal meegemaakt heb, ik zou niet weten waar ik moet beginnen.”

■ Bij het einde dan maar — heb je sinds je terugkeer nog een kerk bezocht?

„Geloof het of niet, maar toen ik terug was heb ik voor het eerst in mijn Gents leven de Sint-Baafskatedraal bezocht.”

■ Zalig, schoon, rustig?

„Je neemt me de woorden uit de mond. Na al het geschreeuw...”

■ Wat voor geschreeuw?

„Stel je een stadion voor, duizenden

MET JEZUS IN AMERIKA

Carl De Keyzer, fotograaf tussen duizenden sekten

Foto Paul Van Den Abeele

mensen rondom en een ijsvlakte in het midden. Op het ijs wordt onder het roepen van de meest ondenkbare wartaal een of andere truk gepresteerd. Maar — zo schreeuwde de ingehuurd predikant ineens — de voorstelling mislukt omdat de Satan zich in het publiek bevindt! Alarm alam.”

„Dus worden emmertjes bovengedaald waarin het publiek massa's haar geld en checks deponereert, waarna een brandende boomstam in het ijs gekield wordt, en zie nu maar eens, roept de predikant, het effect is fantastisch, de Satan is weg! Extase alam.”

„Zo werkt dat. Altijd naar een gemanipuleerde climax toe. Waarop het publiek van huismooiers tot bedienden massaal in extase komt en z'n duivels bezweert met dollars. God is het produkt en dat produkt moet verkocht worden. Ook ten koste van je laatste greintje gezond verstand.”

■ Ook bij zwarten?

„Op vlak van extatische religieuze beleving moeten ze voor niemand onderdoen, maar in vergelijking met blanke kerken zijn ze nauwelijks commercieel ingesteld — allicht ook omdat ze minder geld hebben.”

„Ik ben terloops gezegd altijd goed ontvangen bij zwarten. Soms moest ik mij bij het altaar gaan voorstellen aan de kerk, dan begonnen ze entoesiast te zingen van Hallelujah Belgium en

zo, ongelooflijk.”

„Bij blanken werd ik vaak weigerachtig, achterdochtig of agressief onthaald. Twee keer op de vijf mocht ik op blanke meetings gewoon niet binnen, of geen foto's nemen, of me eerst bekeren.”

■ En? Bekeerd?

„Af en toe wel. Eén keer was ik er meteen van af toen ik wist dat God geen dochter had, dat vonden ze ruim voldoende, ik mocht meteen foto's nemen.”

Hitler

Bij andere groepen moest hij zich niet bekeren, wel verkleed. Om bij de neo-nazi's in Idaho toegang te krijgen, liet hij zich eerst een redneck-kapsel versieren. Om niet op te vallen tussen de skinheads.

De kerk is er omringd door wachttorens, als in een concentratiekamp. Eerst hoorde hij Hitler door de luidsprekers schallen, dan vernam hij in een boosaardige toespraak dat de spreker — steeds in de naam van Jezus — al ettelijke nikkers gemold had, maar dat homo's en Aids-zondaars nu de nieuwe vijand waren.

„En dan pozeren ze met de Hitler-groet — minutenlang met fier geheven linkerarm. Niet met de rechterarm, want links ligt dicht bij het hart, zeggen ze, bij het hart van de Ariër.” „Het is soms ronduit angstaanjagend. Niet alleen het fysieke gevaar, maar ook de dreiging van de domheid. Ik vermoed dat de meeste van die mensen op die manier hun enorm tekort aan sociaal contact en sociale veiligheid proberen in te ruilen of verdringen.”

„Als ze in gewiekste handen vallen, zijn het vogels voor de kat. Hoe die kat ook moge heten, Hitler, of Jezus, of de zwarte zoon van God die getrouwd is met de witte madonna, keuze in overvloed. Want allen hebben ze God aan hun kant, ik citeer: „Het leger van Hitler was het enige dat voor honderd procent kristelijk was” — einde citaat. Applaus. Zo simpel zit dat.”

„Opvallend is altijd weer hun redenering in wit-zwart. Als vijfhonderd-duizend loeiende Harley Davidson's in een stadje arriveren — zelf gezien, ik overdrijf niet — en die gasten hebben allemaal een kruis op hun broek genaaid en de blijde boodschap op zak, dan zijn zij de goeden en alle anderen verdacht.”

„In New Orleans heb ik misschien wel de meest pijnlijke konfrontatie tussen Goed en Kwaad gezien. Pijnlijk en haast lachwekkend tegelijk.”

Trance

„Het was een extatische processie van mannen en vrouwen met houten kruisen, megafoons en slogans over Jezus. Zo trokken ze zingend en skanderend dwars door het hart van de stad. Op Mardi Grass, een bij uitstek zondige dag, het krioelt daar dan van feestvierders.”

„De vrouwen en de predikanten stapten in het midden, mannen rondom, zware jongens voorop, de „Soldaten van Kristus”. Samen pakweg vijftienhonderd mensen.”

„Ze raken in trance, rollen over de straatstenen, klampen je aan — en intussen zie je mannen die vanop het terras van een luxe-bordeel op de betogers staan te plassen, vrouwen die uit de kleren gaan en zich compleet naakt voor de stoet laten uitdragen.”

„Ieder ogenblik vrees je geweld. Maar er gebeurt niets. Wel mensen die de ogen sluiten of beginnen wenen bij het zien van zoveel kwaad. Tot slot gaat de hele processie nog even kort in trance, en dan allemaal naar huis.”

■ Ook prettiger berichten uit de States?

„Ja, natuurlijk, veel wijze mensen ontmoet, in alle huidskleuren. En leuke situaties meegemaakt, vaak ontzettend gastvrij ontvangen. Overigens, onze kleine van vier spreekt al redelijk vlot Engels, da's ook goed nieuws.”

■ Is dit uw beste boek?

„Vindt een journalist zijn jongste artikels niet beter dan die van drie jaar geleden? Technisch leer je ten slotte altijd bij. Inhoudelijk kan ik het misschien zo resumeren: de reportage over India was de meest spontane, die over Rusland al iets systematischer, de laatste de meest gerichte. Er was één doel, één onderwerp.”

„Toch denk ik dat ze alledrie iets gemeen hebben. In alledrie zoek ik naar een zekere abstractie, bij voorkeur in interactie van mensen, iets wat boven de lijfelijke beperking van het onderwerp uitstijgt. En in extreme situaties interpreteer ik soms een beetje, een fotograaf is ten slotte ook een mens.”

■ Van 8 februari tot 20 april in Museum Hedendaagse Kunst, Citadelpark Gent, alle dagen van 9 u. 30 tot 17 u. 15, gesloten op maandag. Ook in Canon Image Centre aan de Leidsestraat, Amsterdam. Het boek van Carl De Keyzer verschijnt op 5 februari; 70 foto's, plus situatieteksten, uitg. Focus, Amsterdam, 1.290 frank.

Laurens DE KEYZER

Engeltjes in repetitie voor een religieuze show, straks met predikant.